

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput XXXVII

urn:nbn:de:bsz:31-97032

CAPUT XXXVII.
DE VULTURE.

Vulturi oculi sunt fædi & truculenti, sub gutture spacium palmi latitudine, pilis vitulinis similibus oblitum. *Bellon. l. 2. obs. c. 1.* Venatur in Chyla occidentalis Indiæ provincia pecudes, idque non ab ortu Solis ad meridiem, sed à meridie ad Solis occasum. *Monard. de Arom.* Non nasci quidam mares asferunt, vento tantum concipere fæminas: at id falsum. Visi enim inter Wormatiam & Augustam Trevirorum misceri & ova ponere. *Alb. Mag.* Tantæ autem sunt libidinis, ut accensæ, ubi mas defuerit, inter sese saliant, mutua libidinis imaginatione concipiant, vel ipso vi pruritus attracto pulvere, atque ova edant. Vbi prædæ ad alendum sentit defectum, sanguinem ex cruribus suis elicit, hoc nutrit. Triennio uterum gerere, scripsit *Simocatta*. Visus ei excellens. Oriente enim Sole in occasum, occidente in orientem prospicit. Per quingenta millia passuum factorem percipit cadaverum. *Aldrovand.* Videre elatam avem, ait *Avicenna*, cadavera, exhalationis putris sublatam materiam conglobatam; vento deferri, scripsit *Aldrovandus*; hinc in exquisito perceptionem sensu. Vita centum annorum definitur spacio. Penna ejus si dentes scalpantur, acidus anhelitus redditur. Grano mali punici perit. *Plin. l. 30. c. 4. Elian. l. 6. c. 46.*

APPEN-

A P P E N D I X

AD CLASSEM VI.

*In qua quaedam ex tractatu Michaëlis
Majeri Medici Nobilissimi.*

DE VOLUCRE ARBOREA.

SI quis legat in historiis, esse locum in mundo, ubi anferes innascantur, ut poma arboribus, forte hæsitans de auctoris vel scriptoris fide dubitabit; Et si quis dicat, ab arboribus & vegetabilibus produci animalia, non unius saltem generis, sed diversi, partim volatilia, partim non; nisi mendacii stigmatem inuti velit, satis habebit negotii, quod dicta demonstret; quod tamen facile fieri posse opinor ex jam ante relictis, ubi culices robori & muscæ quercui, nec non aliis arboribus seu vegetabilibus vermes innasci, experientia attestante, asserimus: Quæ licet minuta sint, in animalium tamen habentur numero, cum sentiant & moveantur. Verum primum illud, prout sonat, non asserimvero; Nam volucres nidos quidem suos aliquando faciunt in arboribus, fruticibus, senticetis, & aliis vegetabilibus, at quod in iis crescant pitorum instar, prorsus incredibile est. Insula quædam ex Canariis Ferro dicta, abscondit fontem aquæ dulcis (qua alias tota Insula caret) in arboribus ex mirabili Naturæ indulgentia, cum certarum arborum folia ex terra vel aëre attrahant copiosissime aquam, quam reddunt sua propria & naturali distillatione, & incolæ usurpant pro potu; Si enim hoc dono carerent, tota insula inhabitabilis esset hominibus & pecudibus, quia nulli sunt fontes, at saltem Oceanus sive salum cingit eam undiquaque: In his magna est Naturæ liberalitas, quæ etiam illis dat aquam, quibus aliæ circumstantiæ denegarunt, veluti & Ægypto, ubi pluvia nulla cadit, Nili inundatione annuatim consuluit, nec non aliis regionibus.

bus aliis muneribus: Sic quoque Orcadibus insulis, illisque vicinis locis hanc volucrem concessit, quam alibi invenire non licet: Et sane si quis eam in arboribus nascentem quæreret, omnes sylvas pererraret, nec ullam inveniret; ut nec pyræ apud Fertenses aquam cuius inopia terram relinquere coguntur, nec in arboribus crescentem animadvertunt: De hac ave non omnino fabulosa, tamen gravissimi scripserunt Auctores, in suis libris ejus mentionem facientes, ut sunt Hieronymus Cardanus de varietate rer. c. 36. Du Bartas in Septimana sua, die sexta, & 1 die secundæ Sept. Verum de locis & modo generationis non omnes consentiunt: Munsterus Orcades his volucribus refertas tradit, Gyraldus de Hybernia, Dubertas de Scotia, quam luturnen vocat, veluti & Mela scribit, Hector Boethius de Hybridibus idem refert. Quidam ex Gallis de quocunque Mari Hesperii tractus id intelligit, dum ita ait: Avis quædam generatur sine patre & sine matre, sed ex sola essentia simplicis vegetabilis, videlicet in provincia Scotia ex arboribus illius regionis: Similiter, inquit, naves confectæ ex ligno dictarum arborum existentes in medio mari easdem aves producunt, & vocantur illa aves gallice Marquérullo, quæ comeditur facillime: Ejusmodi avis mentionem facit Plutarchus in tractatu, qui incipit, An ovum sit prius gallina? Hæc ille. Scoti vocant eas Klekgues; alii ita de iis scribunt; In Insulis Orcadibus in Scotia maritima arbor est, quæ supra amnium ripas enata fructum fert nonnihil anatibus similem, isque cum maturuit, decidit: Quod si in undas cadat, mox animalium enatat ex undis, & volucris est, putrescit vero cum in terram cadit. Alii eas vocant Bernacas, veluti in parvo mundi Theatro Irlandiæ affertæ appellantur, & in hunc depinguntur modum: Sunt quoque hic volucres Bernaces dictæ per Naturam admirabili prorsus modo contra nature seriem productæ anatibus non absimiles, at iis minores: Nam ex lignis malorum nauticarum in Oceano natantibus primo protruditur aliquid gummi; deinde ex algæ (maritimo gramine Wier dicto) illis ligni una cum pice adharente conchula dependent, quæ

temporis successu alas accipiunt & per aera volant, aut decidunt in aquas & natant: *sepissime vidi* (inquit Sylvelter) *magnam copiam horum Zoophyton ad lignum pensilium, conchis inclusorum eousque donec volare possint: Ex iis nulla ova ut ab aliis volucris eduntur, nec ex ovis excluduntur, ita ut aliquibus in locis hæ aves pro piscibus comedantur, utpote carnem non habentes, nec ex carnibus productæ.* Hællor Boethius hoc miraculum similiter narrat de volucti, quam ipse Clakis vocitat; *Quod si, inquit ille, lignum in Oceanum circa Hebrides projeceris, succedente tempore vermes in eo nascuntur, qui corrodunt & excavant illud lignum, ac postea formam acquirunt volucrum, inque eam magnitudinem denique accrescunt, ut instar anserum volens: Generationem illarum ascribit Oceano ab Homero & Virgilio patre omnium rerum appellato: Sed hæ diversorum autorum descriptiones inter se, nec cum veritate rei in omnibus conveniunt.* Quoad locum, alii Scotiam, alii Hiberniam, quidam Orcades, nonnulli Hebrides assignant iis patriam, nec forte falluntur, cum in Oceano inter Scotiam & Orcades, & inter Hyberniam & Hebrides utrobique nasci dicantur. Nec enim exiguo Oceani aut terræ spacio id includendum est, sed toti illi tractui maritimo ad extrema Scotiæ & Hiberniæ extenso appropriandum. De nomine quoque concordant, diversis enim gentibus diversimode eas appellari vero consentaneum est: An vero ea vis ascribenda sit ligno ejus regionis, an arboribus, an vermis ex ligno generatis in conchas transeuntibus, hic non injuria quæri possit, veluti ante citati in has opiniones sunt distracti: Sed nos ex his nulli assentiri possumus: Si enim ligno soli inesset ea virtus, quidni & lignis ejusdem speciei pro malis navium usurpatis quibuscunque in locis adesset: quod tamen experientiæ reclamat, veluti & illud, quod naves ex eo ligno confectæ in medio mari eas aves producant. Quis enim unquam hoc audivit in Gallia aut Germania sive etiam Angliâ factum, etiam si portus harum omnium frequententur ab incolis Scotiæ & Orcadum maritimis? *Nec arboribus*

que Orcades insulæ
 cretem coccois, quæ
 ane si quis æri in
 mætes sylvæ penum
 præterit apud ferunt
 quare cognunt, ut
 ante. De hac con
 istimil scriptum
 dem faciendes, ut
 te rer. c. 15. Du
 & die ferunt
 tionis non comen
 is volucris ins
 Dubitas de Sto
 dela scribit, Hællor
 Quidam ex Gall
 id intelligit, dum
 & sine matre, p
 videlicet in p
 . Similiter, in
 eborum existim
 & vocantur illa
 ur facillime: Ego
 in tractata, quæ
 ille. Scoti vocat
 In Insula Orcad
 supra amissionem
 eæ similes, quæ
 ndas cadat, nec
 is est, potestis
 Bernacis, veluti
 ascriptæ appellat
 : Sunt quoque
 m admittunt
 eæ anacibus non
 in malorum naz
 portuibus: quæ
 gratia Wier
 insula dependit

tantibus ibidem hoc acceptum referendum est; quia illæ non ferunt volucres sed fructus suæ speciei convenientes: Quod si decidantur, & alteri usui accommodentur, deinde in Oceani aquas ibi locorum projiciantur, ut putrescant cariemque sentiant, hoc est, quasi emoriuntur quoad primam earum vitam & in materiam communem ligneam convertantur, tum hanc novam generationem animalium incipit ex influxu cæli, Solis calore operante: quomodo enim id quod vegetat, produceret animal volatile instar anseris? Annon quælibet arbor cognoscitur ex genere sui fructus boni vel mali, nec non speciei suæ debiti? Et vice versa, an non quilibet fructus aut fœtus testatur de genere sui parentis, ejusque speciei? Imo, non gestant arbores pisces, nec mare dat arbores: In sylvis lepores, in verbis quære lepores, non contrario modo. Vegetabile igitur genus non miscetur animali, nec hoc illi in generatione; quodlibet manet in sua tribu, quam non egreditur, nisi forte Natura, putrefactionis beneficio usâ, levicula in vegetabilibus (ut ante tradidimus) producat animalcula. Qui putant ex vermibus, metamorphosi quædam, fieri aves, nec illi verisimilem sententiam, meo iudicio, dicunt: unde enim conchæ ex Cossio? At hæc ita intellecta velim, ut quod de singulis solis negarim, de omnibus conjunctis facile concesserim; Quia vero hanc rem non ex auditione cognoverimus, sed oculis testibus supra 50 (fere centenas) viderimus ejusmodi conchulas, iisque apertis fatus avium exiguus veluti ex ovo mox prodituros, cum omnibus membris avi ad volandum necessariis notaverimus & in manibus habuerimus, non erit omittendum hoc loco exactissimam earum descriptionem ponere: quæ sic habet. Si quando malorum nauticorum pice illitorum portio in aquas eas Oceani in extremis partibus Scotiæ, non procul ab Orcadibus aut Hebridibus deciderit, ibique aliquandiu jacuerit, cariem non solum sentit à vermibus intus generatis, sed quoque ab alga seu gramine marino undiquaque tegitur? Ejus enim graminis ibi est magnacopia, quod omni ligno facile adnascitur, præsertim

tim si piceam resudet pinguedinem, veluti mali nautici, qui sunt abietes vel picei, resina picis sua natura abundantes, ac deinde in usu navium eadem imbuti, ut nimitum carbasa veloci motu sursum vel deorsum duci trahique possint, ne alicubi firmitus adhærescant. Fert autem mare in fundo littorali hanc algam majoris vel minoris longitudinis, unde certo tempore emergit, sursumque fertur in superficiem aquæ, fluctibus eam quasi evellentibus aut demerentibus. Hæc ut in aqua nata; non facile putrescit, salinæ naturæ multum apud se habens. Ideo in Northollandia, aliisque multis locis ex eo gramine faciunt vallum munitissimum adversus impetum Oceani, ita ut remedium ab eo petatur, à quo morbus vel damnum inferitur. Lignis itaque dictis malorum hac alga circumtectis, quæ se insinuat in foraminula à carie relicta, successu temporis ab altera parte cujusque graminis crescunt conchulæ exiguæ, quæ sunt subalbæ vel onychini sive unguis manuum coloris, & in forma, cavitate, & oblonga figura unguis minoris digiti valde similes; quarum duæ si conjungantur invicem, ita ut probe cohæreant, supremis partibus magis acuminatis, accipiunt algæ extremitatem, & sunt firmiter clausæ latioribus; quæ postea aperiuntur, ut fructus maturatus sua sponte excidat ad volatum. Hac ratione mille, plures vel pauciores conchulæ adhærent singulæ singulis graminibus ad extremitates, quæ, ut dictum, altera extremitate alligantur lignis picatis tanta copia, ut lignum vix videri possit. Gramina autem illa vix excedunt 12 digitos transversos sua longitudine & sunt firmiores ligamenti, tanquam essent ex corio. Aliquando sunt longiora & ad pedes aliquot extenduntur. Hæc est tota descriptio externa. Nihil enim videtur nisi portio mali nautici foraminibus cariosis excavati, quibus undiquaque inferuntur gramina marina, ad extremitatem alteram habentia conchulas unguis minimi vel annularis digiti humani figura & colote. Intus vero si conchæ aperiantur, apparent fetus illi exigui, veluti pulli

pulli avium in suis ovis, qui habent rostrum, oculos, pedes, alas, etiam pilositate incipientium pennarum & reliqua omnia Embryonis volucris membra. Prout fœtus crescit, ita & conchæ seu tegumenta eorum, quemadmodum in aliis omnibus ostreis, conchis, cochleis, testudinibus & his similibus domipertis contingit. De nutrimento quæri possêt, unde illud acquirit? Respondeo, veluti reliqua hujusmodi Zoophyta, partim ab aquæ parte dulciori, vel etiam veluti conchæ margaritifera & ostrea, à rore, pluvia, partim à ligni carioli viscosa pinguedine, seu oleosa substantia, pice seu resina: Hæc enim per gramina illa intermedia, tanquam per venas umbilicales, fœtibus suppeditatur in nutrimentum; dum lignum illud per fluxus & refluxus Oceani hinc inde in aquis natat. Nec enim fieri potest, ut in sicco illud manens easdem conchulas producat. Hujus rei exemplum est in locis maritimis, ubi conchæ illæ nigri tegminis sæpè captantur, adhærentes lignis in aqua positis, ut pontium fundamentis ligneis, navibus submersis. Adhærent autem lignis, filamentis quibusdam pilosis seu muscosis vel etiam alga. Vnde apparet nonnihil viscosæ humiditatis conferri conchis cuicumque ligno (etiam querno) adhærentibus; multo magis abietino resinoso, ex quo constant mali nauticæ. Hoc enim lignum calidius est, quam quetnum, & ideo aëreæ viscositatis multum possidet, unde ignem facile corripit, & ubi vulneratum fuerit, resinam oleosam ex vulnere emitit adhuc virens; siccum vero sub aquis manens facile quoque putrescit; quercus econtra, quia frigida & sicca est naturæ, resistit diutius putredini, & sub aquis lapideam fere acquirit duritiem.

Si quis consideret diversitatem & copiam immensam piscium seu animalium, quæ in Oceano ac mariibus passim nascuntur, non potest non fateri Elemento aquæ inesse miram fecunditatem, quod producat non solum animalium maxima, veluti cetos (quorum nonnullos sexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum latitudinis intrasse in flumen Ara-

biz

biæ testatur *Plin. lib. 32.*) sed etiam tantam abundan-
 tiam & varietatem, ut 176 genera saltem in mari vi-
 ventium idem autor recenset, exceptis fluviatilibus.
 Admirari inprimis liceat concharum marinatum pul-
 chritudinem & diversitatem tantam, ut meminerim,
 me *Rotodami* apud *Clariss. virum Petrum Carpen-*
terium, anno 1611. vidisse forte mille earum formas
 tanta copia, ut magnam cameram illis, tanquam
 pretiosis thesauris & spectandis naturæ miraculis, in-
 struxerit & exornaverit. Has esse luxuriantis naturæ
 insignia, quibus ingenii sui uberitatem attestari velir,
 non est dubium. Ad decus enim & ornatum mundi
 potius ea spectare, quam ad necessitatem hominum
 dixerim, in quibus & formarum & artificii varietas
 affectata videatur. Inde quoque Oceani fertilitatem
 miram deducere possumus, ut qui terris in anima-
 libus & Zoophytis generandis non solum non cedat,
 sed quoque anteferatur ex Naturæ benignitate. Quod
 cum animadverterint antiqui, Neptuno, qui Ocea-
 no præesse statuebatur, innumeros fere liberos ascri-
 bunt ex diversis Nymphis pellicibus natos, inter quos
 est Triton & Protheus, quorum ille concham inflans
 tubicen est Neptuni patris, hic in varias formas, i-
 gnem, serpentem, & in his similes mutatur, non ob-
 scuro documento, Oceanum esse variarum formarum
 productorem. Hisce causis moti fuere illi, qui hujus
 quoque volucris Orcadiæ generationem soli Oceano
 ascripserint, tanquam fecunditatis & rerum diversi-
 tatis autori: verum quam recte id fecerint, videndum
 erit. Conchas varii generis pulcherrimas ab eo produ-
 cti non negamus, sed ex Naturæ omnipotentis insti-
 tuti & influxu, ita ut saltem domicilium & materiam
 rebus generandis præbeat Oceanus, non autem for-
 mam ac causam efficientem. Pisces quotquot sunt,
 paucis exceptis, ex seminibus aliorum generantur,
 secundum Naturam, de quibus hic nihil in du-
 bium aut quæstionem vertimus. An vero tot con-
 chæ ex semine suorum parentum quoque orian-
 tur, siue non, dubitare licet. De volucti prædicta,
 quod

quod non fiat ex ovo (ut solent aves) nec ex femine constat. Vnde igitur? an ex Oceano, aut num causa Oceano imputanda? Minime. Etsi enim locus dicatur generare locatum, hoc tamen intelligendum est de matricibus, quæ sunt generationis causa sine qua non, non autem efficiens, multo minus, formalis, materialis, aut finalis, & non de quocunque continente generali. *Vt autem hujus mirificæ animalis naturam exactius scrutemur, quatuor illa causarum genera percurremus, nil dubitantes, hæc, ut decet, perlustratæ, Quid, cur, & unde sit, facile constiturum.* Efficiens itaque hujus generationis est calor tam externus, qualis à Sole diffunditur in hac inferiora, quam internus, in materia putredinalis: Sine calore enim nulla fit naturæ generatio, quæ eo tanquam præcipuo utitur instrumento, quo homogenea congregantur, heterogenea separantur, membra & viscera in animalibus formentur & disponantur suo ordine & figura. In artificialibus, quæ sunt hominum industria & arte, sunt varia organa, utpote manus, quæ organorum organum non immerito dicitur, malleus, incus, lima vel securis, terebra, & his similia, quibus opera mechanica perficiuntur. In naturalibus saltem unus est calor, ut instrumentalis efficiens, & movens illum est Natura, ut in iis artifex: Calor externus internum in actum ducit, sine quo hic inefficax foret & quasi torpore conclusus in materia; quemadmodum etiam in vivis quibusdam animalibus apparet, quæ ingruente hyeme ac deficiente calore externo, ipsa veluti sopore detenta, & quasi mortua delitescunt, veluti sunt hirundines, ranæ, muscæ; & id genus alia; quamprimum vero solares radia aquam & terram calefecerint, mox apparent hæc omnes, vitam suam Solis calori debentes bestiolæ: quarum quoque in æstu majori major est efficacia volatus & coaxatus, ceu constat ex muscis & ranis. Quantum ad calorem, Sol magnum mundi lumen ejus pater est, eumque mittit in terrena omnia quæ vivificat & illustrat. Vnde dicitur, quod Sol & homo generent hominem, nempe per spermata media; alias quoque absque

absque mediis illis procedit, utpote in iis, quæ ex sola putrefactione generari superius recensuimus. Dum enim calor externus Solaris vel etiam Elementatis am-
 bit aliquod mixtum corpus, in quo sit calor naturalis inclusus, hic ab illo excitatur, movetur, & ad operandum suas actiones acuitur, veluti patet in ovorum exclusione tam per artificialem calorem furnorum, quam naturalem gallinarum. In his calor naturalis later, videlicet in vitellis, qui per externum irritatur & movetur, ita ut Elementorum circulatione facta aqua in aërem, aër in ignem, ignis in terram, terra in aquam mutetur, & pulli membra & viscera à calore naturali disponantur & fiant, qui est præcipuum agens internum. *causa materialis* in hoc generando factu anteriori est viscosum illud subiectum ligni dicti abietini, *ve resina oleosa & picea substantia*, in quam operatur calor externus Solis & internus putredinali auctus: hæc materia etsi sit exigua, valde tamen primum rudimentum huic Embryoni præbere potest, quæ deinde nutritur Oceani substantia viscida, veluti Ostrea & alia concharum genera crescunt & augmentantur: Nec vero ipsa durâ lignea substantia, nec graminea, quid materiæ illi præstat, quarum illa ut continens, hæc ut transmittens veram materiam animadvertitur. Ut enim nec matrix, nec vena umbilicalis in generatione hominis quicquam materiæ præstent, sed ut instrumenta necessaria requiruntur alias, sic quoque hic sciendum de ligno & gramine marino. Aliqui volunt ex vermiculo in putrido ligno enato, ut diducunt, transmutationem quandam fieri, eumque materiam huic generationi primam ministrare, quorum sententia tamen recipienda non est; cum vermiculus ille nec ad extremitatem graminum prodire nec sibi conchas fabricare possit, sed oportet, ut illud vitæ suæ initium capiat in dicto loco extremitatis graminis, nec aliunde eo affluat, ita ut migret de loco ad locum animali motu antequam essentialem suam formam recipiat. *Plinius* de Pinnothere pisce scribit, quod tanta sit solertia, ut se inanibus Ostrearum testis recondat,

dar, & cum accreverit, migret in capaciores. Tale quid velle imaginari de cosso illo, seu vermiculo lignum exedente, cum rei ipsius natura non convenit. Materiam vero illam resinofam vel piceam communicare posse extremitati propendentis graminis non est dubium, quod naturæ tamen artificio, nec ad sensum hominum perceptibili, fieri necessum est, veluti alias natura in omni generatione secretis viis & mediis utitur, quæ magis per rationem, quam oculos indagantur. Quis enim vidit, quomodo cor in generatione animalis primo fabricetur, quibus fibris & venulis ibi natura, ut instrumentis utatur, quomodo & per quæ media hoc fiat, factum reliqua viscera disponat & faciat ex materia seminali & menstruali? Nemo adeo Lynceus inventus est, ut sensu hæc, dum fierent, penetrarit; cum vero facta fuerint, ratione ita esse quilibet æstimare potuit: Sic nullus perfectissime scire poterit, quomodo hæc materia, quæ prius fuit in ligno humidum radicale, transeat ad extremas partes illius graminis marini, ibique formam suam acquirat; nihilominus constat postea hoc factum esse. Nec vero id erit adeo difficile, cum per continuata gramina facilius illa materia usque ad extremitates illorum fluere possit, quam per nulla intermedia corpora.

Sed majoris ut difficultatis, sic operæ est pretium indagare *hujus admirabilis ortus causam formalem seu feminalem*, quæ cum in seminibus præhabitis non contineatur (hæc enim nulla hic habentur) necessarium omnino est, quod aliunde influat materiæ præter communem generationis modum. Nam semina, quæ ab utroque animalium sexu conteruntur, & in coitu miscentur, sunt tanquam thecæ & vaginæ virtutis formaticis & spermaticæ, quæ format materiam præjacentem spermatis vel sanguinis in essentialem formam convenientem illi speciei, cujus sunt semina, quocumque modo mista vel in actum producta. Vis autem illa naturæ est benedictio à Deo creatore ei concessa in verbo *Crescite*; quod verbum nunquam inane ut fuit, sic nec erit donec mundus constabit. Dixit Deus,

A
Deo, & omnia
in iplo principia
rent, ubi indivi
di inno ad fine
at; aqua, & ve
rent, sic per m
non qualem eade
entia, sed inere
hanc propagatio
aque hæc mediat
generando fieri v
forma materiz fo
sioni congruam
tiam prohibere,
tionem fieri cor
entim seipsum ex
æternum & infi
lo quidem facta
paganur ex nihil
prescripta. Vlt
speciei generali
dat vis formati
manda seu gen
da quidem est,
vel esse possunt
tam, ac saltem
dare nequeunt,
sident. Natura est
verum persona,
natur secundum s
tum, quod ver
bus, cum ill
quæ operatur. S
minibus impim
si verum. Ergo
cum quilibet m
nere possit. Et
nati, quod n
tam habet, gene

Deus, & omnia quæ dixit, facta sunt valde bona; in se ipsis principia multiplicandi suam speciem continentia, ubi individua pereant. Cælum cum suis stellis ab initio ad finem perdurabunt, & elementa integra, aër, aqua, & terra: sed ex his composita, ut intereunt, sic per multiplicationem seminis redeunt, non quidem eadem numero, sed specie, non forma externa, sed interna & essentiali: Verum cum Deus hanc propagationem Naturæ sublunari commiserit, atque hæc mediate procedat semper, quamvis in hoc generando factu visibilia non adsint semina, à quibus forma materiæ suppeditetur, quocirca naturæ & rationi congruum est, formam tamen aliunde in materiam profluere, ne quid ex nihilo post primam creationem fieri contra Dei voluntatem videatur. Nihil enim seipsum efformat & sui ipsius causa est, præter æternum & infinitum Deum; cætera omnia ex nihilo quidem facta sunt ab illo; at non à seipsis, nec propagantur ex nihilo, nec à seipsis, sed per media naturæ præscripta. Plato ideas constituit universales cujusque speciei generabilium in certo loco fixas, unde descendat vis formatrix ad cujuslibet speciei individua formanda seu generanda. Quæ opinio pulchra vel jucunda quidem est, at veritati reclamationat. Nullæ enim sunt, vel esse possunt substantiæ universales extra intellectum, at saltem individua, quæ, quod non habent, dare nequeunt, aut quod dant, non semper ipsa possident. Natura est in omnibus rebus seu individuis universim persusa, quæ tamen in singulis subjectis operatur secundum subjectorum conditionem & requisitum, quod verum est in omnibus semina habentibus, cum illa sint ipsa subjecta & vasa naturæ, in quæ operatur. Sed jam quæritur, quomodo eâ vis feminibus imprimatur & unde, an ab ipsa natura: quod si verum, Ergo ex qualibet materia facit, quid velit, cum cuilibet materiæ formam, quam velit, imprimere possit. Et deinde quomodo natura in hoc animali, quod nullum seminium visibile præsuppositum habet, generando procedat, & in similibus aliis

ex

ex putredine sola natis? Ut in homine est vis cogitativa seu imaginativa, quæ sit subtili quodam artificio imaginum in cerebro conceptarum à sensuum organis incipiendo & ad interiora cerebri loco motive procedendo; absque vero loci mutatione, cælum, longissime distantia, quæ olim visa, cogitata aut facta sint, rememorando; ita in Sole & cælo, ipsique affixis stellis consistit quædam virtus imaginativa, non passiva, ut in animalibus, sed mere activa, quæ loco motivæ inde profluit ad sublunaria, & communicatur certis subjectis, utpote feminibus individuorum, & hæc est forma omnis generationis inceptrix & auctrix, essentiam cuilibet rei communicans, ut sit talis & non alia. Hæc vis est primum moyens, fabricans suum subjectum, velut architectrix, & constituens sibi domum, in qua habitet, quam gubernet ad eum finem, cui à natura artifice assignatur. Illa est virtus spermatica, quæ residet in corpore spermatis, sine qua hoc est sterile & inane, nec ullam generationem promovet; Hæc si evanescat tempore, vel contritione sui continentis, nullus inde fructus sequitur, ut patet in frumentis, quæ si senescant, aut in farinam redigantur, se propagare amplius nequeunt. Aut cur hæc potentia in eo corpore residet potius, quam in alio; nec mox perit? Respondeo: Non alia hic quaerenda aut danda causa est, quam quod natura his mediis gaudeat, & eam virtutem concluderet, ne abire possit, si naturæ sit obediens; quam, si voluisset, aliis subjectis indidisset. Admirabile est, quod spiritus animales nervis in homine contineantur, nec ex illis abeant in auras, & quod iisdem nervis compressis à transitu impediuntur, unde stupor & paralysis ad tempus toti brachio vel pedi accedit, quæ spiritibus per nervos succedentibus mox tollitur. Eundem ad modum virtus ea imaginativa cælestium corporum, inprimis Solis, si individuis quibusdam subjectis seu spermaticis rerum immittitur, naturaliter manet in illis ad naturæ nutum & libitum. At ubi femina nulla adsint, tum eadem virtus cæli communicatur materiæ cuidam certæ

imme-

immolare, vel
vino & pingui
de materiali cau
la spermaticis
is, quarum ult
erentia integre
ta materia, for
nacione tempo
fuerem, quam
ma orata sit,
falsis quens for
cia. Verum qua
pili gratia, for
aut cuiusque
seu corporibus
ea materia ita
que loco dicto
prestat, cuius
neque aliud su
determinata ce
fluentia cele
in quibusdam
netæ retis in
piscis, eorum
lacu: quemad
nes à natura fo
suo videre lice
matris in Bor
dita, ejiatur.
anonymum, pa
liorum animali
sola imaginati
nim per incubo
cua esse spacia
nihilominus or
ad vivum expe
ta fuisse is mat
ni adiac liquid
nem longe alit

immediate, veluti in hac generatione, subiecto illi viscoso & pingui, de quo in præcedentibus, tanquam de materiali causa diximus; Sunt enim duo in singulis spermatibus, materia elementalis, & forma astralis, quarum ultima perire potest, materia & forma externa integre permanente; nihil autem generari ex materia, forma astrali perditâ. Materia in hac generatione tempore prior est forma, & eam recipit influentem, quamvis antea neque omnino aliqua forma orbata sit, ut de materia prima intelligi possit, sed subsequens forma priorem si non tollit, tamen perficit. Verum quæri posset, cur hæc vis formalis, exempli gratia, formandæ volucris, non omni materiæ aut cuicumque immittatur, cum absque vasis certis seu corporibus spermatum ea recipiatur? Respondeo; ea materia ita præparata in ligno tali & non alio, inque loco dicto & non alio, vicem seminalis corporis præstat, cujus qualitates cum non insint alteri, hinc neque aliud subiectum ejus virtutis formalis certæ & determinatæ capax est. Hujusce imaginationis seu influentiæ cœlestis passim exempla sunt obvia, nempe in quibusdam locis Comitatus Mansfeldici, ubi Minera ætis in lapide scissili exprimentur omnis generis pisces, eorumque formas, qui in proximo habentur lacu: quemadmodum & dentes, cornua, integros leones à natura formatos in speluncis subterraneis, & aliis videre licet. In succino quoque quod fluctibus marinis in Borussia ad litora Insulæ Sudaviæ nunc diæ, ejicitur, variæ formæ muscarum, culicum, araneorum, papillionum, ranarum, lacertarum & aliorum animalium apparent non quidem reipsa, sed ex sola imaginatione cœli illis subiectis impressa. Si enim per incisionem aut fractionem eæ querantur, vacua esse spacia sic colorata ex naturæ lusu inveniuntur; nihilominus omnia membra & particule adeo sunt ad vivum expressæ, ut quis juret, revera animalcula talia fuisse iis materiis recondita, forte tum, cum gummi adhuc liquidum fuerit succino involata; quod tamen longe aliter se habet, cum nihil terreni aut non

N

pel-

pellucidi in illis figuris concavis reperitur, quod tamen secus fieri deberet, cum substantia corporea evanescere nequeat, remanente ejus sola forma superstit. Adhæc si animalcula talia in gummeam ejusmodi substantiam, ut est terebintina vel resina, incidissent, alæ vel pedes eorum inviscati apparetent, & non integre extensi aut directi, quod hic non ita fit sed omnia integra videntur, veluti per Crystallinam pelluciditatem. Deinde si ex arboribus illud in aquam decideret, arbores illæ non essent ignota. *Plin. lib. 37. c. 2. & 3.* De succino tradit hoc modo: *Pytheus, inquit, Guttonibus Germanica genti accolis astuarium oceanici prodidit Mentonomon nomine, spacio stadiorum sex millium. Ab hoc, dici navigatione, insulam abesse Abulum. Illo vere fluctibus advehi succinum, & esse concreti maris purgamentum; Incolas pro ligno ad ignem uti eo, proximisque Teutonibus vendere. Huic & Timæus credit, sed Insulam Baltiam vocavit. Mithridates in Germania littoribus esse Insulam ait, vocarique eam Oseritiam, cedri genere sylvosam, inde defluere in petras. Certum autem est gigni in Insula Septentrionali Oceani, & à Germanis appellari Glessum, itaque & à nostris unum insularum ob id Glessariam appellatam, Germanico Casare ibi classibus rem gerente, Austraviam à barbaris dictam. Affertur à Germanis in Pannoniam maxime Provinciam: Inde Veneti primum, quos Græci Hætos vocant, rei famam fecere, proximi Pannonia, id accipientes circa mare Adriaticum. Sexcenta fere milia passuum à Carnunto Pannonia abest littus illud Germania, ex quo invehitur, percognitum nuper. Vidit enim eques Romanus missus ad id comparandum à Iuliano curante gladiatorium munus Neronis principis, qui hæc commercia & littora peragravit, tanta copia inventa, ut retia arcendū feris podium protegentia succinū nodarentur; arma vero & Libitina, totusque unius diei apparatus esset à succino. Maximum pondus us glebe attulit 13. librarum. Hæc Plinius. In succino vero utpote pellucido, ea figura incorporea ex imaginatione cæli infusa, facile apparet, in aliis opacis corporibus non item:*

item: Vt nec in
guavis, sed et
modi, nutriend
hoc conservan
vero non ex trad
femen nec ovum
accepti à natu
crustulosa, ipsa
um vero appla
non est natus à r
sic nec gigni n
dita avis. Ape
vo ex melle ex
que sensibili se
cure feminis p
recepta. Nec
les & efficaciss
sola propagatio
limento & san
abique sui dimi
menta fere eff
talia virtutum
sistem Eleme
necessum est.
mina formata
tura preparata
tiones. Unde fr
tur, quod nemp
sive infusa mas
per patrefactione
vum spiritum La
moveat, que
penis accretis
Græcus mundi
litas hominum
providentia, on
creatura aqz,
dem annum co
dretis creatur

item: Vti nec in materia ligni dicti, cui non solum figura avis, sed etiam vis naturalis spermatica eam formandi, nutriendi, augmentandi, & in vitæ functionibus conservandi, ut in aliis avibus, implantatur. Cum vero non ex trauce seminis aut ovi propagetur, nec semen nec ovum relinquit, ne plus alteri det, quam acceperit à natura: Si enim ova generaret in pullos exclusibilia, ipsa quoque inde prodiisset, quorum neutrum vero applaudit. Quemadmodum enim mulus non est natus à mulo, sed mixto genere equæ & asini, sic nec gignit mulum, sed sterilis permanet, ita & dicta avis. Apes ex vermibus nascuntur, vermes in favo ex melle ex naturæ mitifica operatione, licet absque sensibili seminis corpore, non tamen absque virtute seminis per apes favo impressa, cælitus primum recepta. Nec vero possibile est, has virtutes spirituales & efficacissimas à nudis Elementis prodire, aut sola propagatione cum materia seminis, quæ ex alimento & sanguine fit, extendi in infinitum posse absque sui diminutione, cum animadvertamus, Elementa fere esse mortua & saltem receptacula materialia virtutum formalium, & materiam seminis ex iisdem Elementis suppleri Indies & coacervari. Ideo necessum est, quod quotidie affluat vis formalis in semina formata, vel in eorum defectu, in materiam à natura præparatam per putrefactionem, vel alias operationes. Vnde forma hujus mirabilis fetus facile deducitur, quod nempe sit virtus cæli aut Soli imaginativa ætèræ infusa materia viscosa, ligni illius in silu locis ita per putrefactionem dispositi, ut eam vivificet, & in novam speciem Zoophylis seu volucris in concha conclusæ promoveat, quæ ubi deciderit in aquas natæ & volare pennis accretis possit. Finalis autem causa est communis Ornatus mundi, Naturæ admirabilitas & varietas, utilitas hominum acolarum. Et in primis Dei Opt. Max. providentia, omnipotentia, & clementia, quæ ex hac creatura aquæ, ut ex aliis humano generi innotescunt, dum annum coronat suis dotibus & orbem terrarum diversis creaturis, ut longe potentior ille in creando &

292 ADMIRANDA AVIUM.

producendo varias animalium species fuerit, quam nos habiles sumus in-exprimendo, nominando, aut cognoscendo illas. Satis fit nobis aliquam Dei magnalium partem vidisse aut lustrasse cum non omnia capere homini mortali sit possibile, nulla vero velle considerare belluinum sit.

THAU.

THA

GR

NA

CLASS

QUA

AD

Sen

*Fricola turba
rubicundus
git. Vrfos le
qua natura
tur ad van
genis even*